

CANIM ŞU

HABERE BİR BAKAR MİSİN!

Günümüz insanı konuşmasında da, davranışlarında da son derece rahat olmak istiyor. Bu kadar rahatlığın karşısındakini rahatsız edeceğini düşünmüyor veya aldırıyor.' diyor üstad Orhan Okay, giderek yozlaşan dilimizden bahsederken. Alışkanlıklar önce dilde başlayıp sonra davranışlara yansıdığı için ciddiyetsiz ve laubali üslup ister istemez insanî ilişkilerimizi de etkiliyor. Hiç tanımadığı birine 'canım, cicim' diyenden, kendisinden yaşça büyüklere 'sen' diye hitap eden birçok kişiye sıkça rastlar olduk. Uzmanlar, hitap ve üslup-bilmezliğin iletişimi ve anlaşmayı zorlaştırdığını ifade ediyor. ► GÜLİZAR BAKI'NİN HABERİ SAYFA 9'DA

Yer-
li yersiz 'Canım,
abicim, ablacım, şekerim,
tatlım, sen' derken samimiye-
ti mi abartıyoruz, ya da yapmacık
olduğumuzun farkında mı değiliz?
Mağazadaki tezgâhtar da, kurumsal
bir şirketteki çalışan da, okuldaki öğ-
renci de iletişimde nezaket kuralla-
rını unuttu. Herkes herkesin canı,
tatlısı, ablası, abisi oldu. 'Hanı-
mefendi' ve 'beyefendi'ler
eskilerde kaldı.

CANIM, TATLIIM, ŞEKERİM...

LAUBALI OLMAK YA DA OLMAMAK
İŞTE BÜTÜN MESELE BU!

NE YANİ ŞEKER DEĞİL MİSİN ACI MİSİN?

HABER
GÜLİZAR BAKI

Televizyonda yayınlanan ve çok izlenen bir şarkı yarışması... Genç yarışmacı sahnede. Kendinden emin sarkısını söyledikten sonra yüksek özgüven ve samimiyetinin etkisiyle gayet rahat iletişim kuruyor; "Senin önceğini biliyordum, senin için bahse girdim, sen, sen..." Jüriyle aşırı rahat, senli benli konuşması ve hatta lauballılığa varan tavırları, programın yapımcı ve sunucusu Acun Ilıcalı'yı rahatsız ediyor. Söze giriyor ve "Yeni tanışılan birisine sen diye hitap edilmez." diyor. Yarışmacı kız jüriye dönüyor ve "Tamam o zaman, siz nasilsiniz?" karşılığını veriyor. Yani laubali haline devam ediyor. Böyle karşılıklı abısmanın neticesinde İlıcalı, "Bu dakikadan sonra sana nezaketi ben öğretemem ve yarışmada buna müsaade edemem. Sonrası için de kapı açmış olurum." di-yerek, yarışmacıyı diskalifiye ediyor. Medyaya "Acun, yarışmacıyı kovdu" şeklinde yansıyan bu olay, aslında toplumsal bir yaraya dikkat çekiyor.

Canım, kuşum, şekerim...

İletişim dilinde samimiyetle laubalılığı birbirine karıştırıyoruz. Böyle olmasa farklı kurumlarda çalışan iki insan iş için yaptıkları yazışmada birbirine 'canım, kuşum, şekerim' diye niye hitap etsin? Çoğu üniversite öğrencisi, nasıl dilekce yazacağını bilmiyor mesela? Bir üst makama nasıl hitap edeceği-

ni kestiremiyor. Bu yüzden kurum ve işyerleri çalışanlarına eğitim veriyor. Çünkü insanlar bey, hanım veya siz gibi unvan ve zaimleri kullanmaz oldu. Dahası kullanması gerektiğinin bilincinde değil. İş gereği yazdığı birisine "şeker" diye hitap eden kişi uyarılınca şunu diyebiliyor mesela: "Ne yani şeker değil misin, acı mısın?"

İmaj ve iletişim danışmanı Özlem Cakır, "Canım, tatlım gibi ifadeler kullanmak son derece laubalidir." diyor. Birçok şirkette iletişim ve görgü kuralları eğitimi veren Cakır diyor ki: "Adab-ı muaseret kurallarını bilen ve uygulayanlar kadar bilmeyenler ve bilip umursamamazlıktan gelip uygulamayanlar var."

14 yıldır bu eğitimleri veren Cakır'a göre terbiye aileden başlıyor. Aileler adab-ı muaseret kurallarını daha küçük yaşlardan itibaren öğretmelidir. Çünkü aile terbiyesi almaması birisi, sosyal çevresinden, okuldan ve çalışma hayatında kişisel gelişim eğitimlerinden öğrenerek kendini geliştirebilebilir bunları içselleştirmesi zor. Dolayısıyla nezaket göstermelik oluyor.

Alışkanlık dilde başlar sonra davranışa yerleşir

Davranış Bilimleri Enstitüsü'nden Uzman Psikolog Müberra Yılmaz Şahin, iletişimde temel kural olan tanımadığımız bir kişiye "siz" diye seslenilmesinin artık göz ardı edildiğini söylüyor. Mesela toplu taşıma araçlarında veya mağazada birine seslenirken ya da başka bir ortamda birinden yardım iste-

nilirken "sen" diye sesleniliyor. Şahin, bu tespiti yaptıktan sonra sunları söylüyor: "Elbette, hiç kimseye özel hayatında nasıl iletişim kurması gerektiğini söylemek niyetinde değiliz. Fakat tedirgin edici nokta şudur: Bir alışkanlık önce dilde başlar, sonra davranışa yerleşir. Bu nedenle, laubali bir üslup veya çok fazla sen dili kullanmak, iş hayatında kullandığımız iletişim tarzına da yansıyor. Böyle ifadeler kullanmak özel hayatımızda kabul görse de şirket ilişkilerinde samimiyetin ve mesafelerin dozunu ayarlamadığımız anlamına gelebilir."

Herkes emir vermeyin

Müberra Şahin, konuşurken hataya düştüğümüz bir başka noktadan da emir kipi kullanmak olduğunu söylüyor ve ekliyor: "Ne var ki, özellikle işyerinde bir istekte bulunurken aslında rica ettiğimizi unutmamak gerek. 'Ver' yerine 'Verir misin?' veya 'Verebilir misin?' demekle 'Rica ederim' sözünün resmîliğini yitiririz."

"Rol model olduğumuzun bilinciyle 'siz' diyoruz"

Ekranlarda pek görmediğimiz bir iletişim dili kullanan Samanyolu Haber Televizyonu'nun spikeri Asım Yıldırım, nezaketi iletişim dilinin unutulmaya başlandığından dem vuruyor. Yıldırım, nezaket dilinin unutulmasına sınav odaklı eğitime ve medyaya bağlıyor. Bu yüzden de iş ortamında çok samimi olmalarına rağmen ekrana çıkınca medyanın sorumluluk bilinciyle hareket ettiklerini vurgulayarak birbirine bey-hanım diye hitap ettiklerini söylüyor. Yıldırım, "Bu aynı zamanda toplumun içinde bulunduğu lauballılığın giderilmesi adına atılmış bir adımdır. Yani sorumluluğumuzun farkındayız. Bu durum konuşmalarımızın sözlerini de mütünkün olduğu kadar kesme veya en uygun yerde kesme ile de ortaya konuluyor." diyor. g.bakı@zaman.com.tr

MÜBERRA ŞAHİN (UZMAN PSİKOLOG-
DAVRANIŞ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ):

**Yahu hacı,
hani bay bay?**

"Kelimelerin yuvarlanması veya farklı telaffuz edilmesi (bi, yo, vb. gibi), hitap ederken belirli terimlerin çok sık tekrar edilmesi, cümle başlarında veya sonlarında gereksiz ifadeler kullanılması (yahu, hani, hacı, hocam, bye bye, tamam mı? vb. gibi), İngilizce veya Fransızca kelimelerin kullanılması artık sıklıkla karşılaştığımız bir durum. Sosyal hayatımızda sorun yaratmayabilir, fakat iş hayatında iletişimi sabote ediyor. Ciddiyetsiz ve özensiz görünmemize neden oluyor."

ÖZLEM ÇAKIR
(İLETİŞİM VE İMAJ DANIŞMANI):

**Sosyal medyada
ünlülere
'sen' demeyin**

"Tanımadığımız ya da ilk kez karşılaştığımız, bizden yaşça büyük, mevkî sahibi, iş hayatında üstümüz konumundaki herkese siz demek zorundayız. Akranlarımızla ya da samimi olmadığımız yaşça bizden küçük olanlara ilk isimleri ile hitap edip siz diyebiliriz. Örneğin: "Sami siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?" gibi. İnsanların sosyal medyada takip ettikleri ve tanımadıkları iş gücü sahibi insanlara ve ünlülere hiçbir şekilde sen diye hitap etmesi doğru değildir. Resmî makamlarla olan yazışmalarda üst kademeyle arz edilirken yaşatılmamızdan rica edilir ya da bilgilerine sunulur."

PROF. DR. ORHAN OKAY:

**Bu kadar rahatlık
karşıdakini
rahatsız eder**

"Toplum içinde kurallı yaşamak biraz da rahatını bozmak demektir. Günümüz insanı konuşmasında da, davranışlarında da son derece rahat olmak istiyor. Bu kadar rahatın karşısında kendini rahatsız edeceğini düşünmüyor veya akdurmuyor. Bunların biraz da televizyon yoluyla yaygınlaştığını anlıyoruz. Pek çok ekranda birbirlerine senli-benli hitap edenleri, itişip kakışarak konuşmalarını, oturma tarzlarında büyük bir lauballılıkla ayak-kabasının tabanını seyircinin suratına uzattıklarını görüyoruz. Süphesiz bu kuralların hepsi kat ve mutlak değildir. Toplumdaki gelişmeye paralel olarak bunların zamanla değişeceğini kabul etmek gerekir. Batı dünyasıyla sıkı temaslarımızdan beri farklı görgü kuralları da hayatımıza girdi. Ancak en kötüsü kuralsızlıktır. Çünkü hususta olduğu gibi bunda da ailelere, eğitimcilere iş düşüyor."

